

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА УКРАЇНОЗНАВСТВА ТА СУСПІЛЬНИХ НАУК

«ПОГОДЖЕНО»

Декан факультету менеджменту

 Олена ШЕБАНІНА
« 05 » 07 2025 р.

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

 Дмитро БАБЕНКО
« 05 » 07 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ**

освітньо-професійна програма

«Комп'ютерні науки»

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня 1-го року
денної форми здобуття вищої освіти
на 2025-2026 навчальний рік

Освітній ступінь
Галузь знань
Спеціальність
Мова викладання

Бакалавр
F Інформаційні технології
F3 Комп'ютерні науки
українська

Миколаїв
2025

Робоча програма відповідає вимогам Освітньо-професійної програми «Комп'ютерні науки» підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю F3 Комп'ютерні науки, галузі знань F Інформаційні технології, затвердженої Вченою радою Миколаївського національного аграрного університету 27.03.2025 р. (протокол №10).

Розробник програми: доцент кафедри українознавства та суспільних наук Ганна Побережець, Миколаївський національний аграрний університет.

Програма розглянута на засіданні кафедри українознавства та суспільних наук Миколаївського національного аграрного університету протокол № 12 від 10 червня 2025 року.

Завідувач кафедри
канд. істор. наук, доцент

Ганна ПОБЕРЕЖЕЦЬ

Схвалено науково-методичною комісією обліково-фінансового факультету Миколаївського національного аграрного університету протокол № 10 від 19 червня 2025 року.

Голова науково-методичної комісії
канд. екон. наук, доцент

Юлія ЧЕБАН

Гарант освітньої програми

Олександр ПАРХОМЕНКО

1. Анотація

Дисципліна «Історія та культура України» вивчається здобувачами вищої освіти спеціальності F3 Комп'ютерні науки на першому курсі. Покликана сформувати у здобувачів необхідний обсяг теоретичних і практичних знань про історію своєї Батьківщини. Вивчення історичного минулого свого народу від найдавніших часів до сьогодення, усвідомлення сутності історичних процесів, вміння орієнтуватися в широкому спектрі різноманітних поглядів на певні історичні явища та події. Виокремлення побутової історії та особливостей трансформації рівня життя населення відповідно до подій, що відбувалися в Україні та світі.

У процесі проходження курсу здобувачі навчаться мислити історико-хронологічно, орієнтуватися в історичному часі, встановлювати причиново-наслідкові зв'язки між подіями, явищами і процесами, діяльністю людей та її результатами в часі, виявляє зміни і тривалість у житті суспільства; мислити критично, працювати з різними джерелами інформації та формулювати історично обґрунтовані запитання; мислити системно, виявляти взаємозв'язок, взаємозалежність та взаємовплив історичних подій, явищ, процесів, постатей у контексті відповідних епох тощо.

Annotation

The discipline "History and culture of Ukraine" is studied by first-year students majoring in F3 Computer Science. It is designed to form the necessary amount of theoretical and practical knowledge about the history of their homeland. Studying the historical past of their people from ancient times to the present, awareness of the essence of historical processes, the ability to navigate in a wide range of different views on certain historical phenomena and events. Isolation of everyday history and features of the transformation of living standards in accordance with the events that took place in Ukraine and the world.

During the course, students will learn to think historically and chronologically, navigate in historical time, establish cause-and-effect relationships between events, phenomena and processes, human activities and their results over time, identifies changes and duration in society; think critically, work with different sources of information and formulate historically sound questions; thinks systematically, reveals the interconnectedness, interdependence and mutual influence of historical events, phenomena, processes, figures in the context of the respective epochs, etc.

2. Опис навчальної дисципліни Історія та культура України

Галузь знань	F Інформаційні технології
Спеціальність	F3 Комп'ютерні науки
Освітній ступінь	Бакалавр
Обов'язкова (вибіркова) компонента	Обов'язкова
Семестр	1
Кількість кредитів ECTS	3,0
Кількість модулів	3
Кількість змістових модулів	3
Загальна кількість годин	90

Види навчальної діяльності та види навчальних занять, обсяг годин та кредитів:

Лекції	30 год. / 1,00 кред. ECTS
Практичні заняття	14 год. / 0,47 кред. ECTS
Самостійна робота	46 год. / 1,53 кред. ECTS
Форма підсумкова контрольного заходу –	екзамен

Форми навчання. Навчальний процес реалізується в очній (денній), дистанційній або змішаній формі відповідно до наказів університету. Освітній процес включає лекційні та практичні заняття, консультації, індивідуальні завдання, самостійну роботу та контрольні заходи.

Можливість дистанційного (або очно-дистанційного) навчання.

Навчальний процес може реалізовуватись у дистанційній або очно-дистанційній формі з використанням сучасних цифрових інструментів та платформ. Зокрема:

– система дистанційного навчання Moodle (<https://moodle.mnau.edu.ua/course/view.php?id=3139>) забезпечує доступ до лекційних матеріалів, практичних робіт, завдань для самостійної та індивідуальної роботи, містить інструкції щодо виконання наукових завдань;

– платформи для відеоконференцій Zoom та Google Meet використовуються для проведення лекцій, консультацій, практичних занять та індивідуальної роботи в онлайн-режимі;

– інституційний репозиторій МНАУ (<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/>) надає студентам доступ до навчально-методичних матеріалів, публікацій і наукових праць;

– для підтримки безперервної комунікації застосовуються електронна пошта (ann20081988ann@gmail.com), телефонний зв'язок, а також аудіо- та відеопояснення до навчальних тем та завдань;

– здобувачі вищої освіти мають можливість брати участь в освітньо-наукових заходах в онлайн-форматі (конференції, семінари, вебінари тощо);

– для здобувачів з особливими освітніми потребами організовується підтримка з боку відповідальних осіб (декан, куратор, викладачі), а також за необхідності – залучення близьких осіб, що перебувають поруч зі здобувачем (батьки, рідні).

Технології навчання. У процесі вивчення дисципліни «Історія та культура України» використовуються сучасні освітні технології, спрямовані на формування історичного мислення, національної свідомості, аналітичних та комунікативних навичок здобувачів вищої освіти. Навчання організовано як цілісний гуманітарно-пізнавальний процес, що поєднує хронологічний і проблемно-тематичний підхід до вивчення історико-культурної спадщини українського народу.

Під час лекцій активно застосовуються мультимедійні презентації, відеоматеріали, історичні карти, інтерактивні плакати, фрагменти художніх і документальних фільмів, що дозволяють наочно відтворити історичний контекст та особливості розвитку культури в різні періоди. Застосовується візуалізація ключових понять і подій за допомогою майндмепів, хронологічних стрічок, графічних схем.

Практичні заняття орієнтовані на активне залучення здобувачів до дискусій, обговорення історичних джерел, аналізу культурних артефактів, виконання творчих завдань (створення історичних презентацій, міні-досліджень, інфографік, тез), проведення історичних брейн-рингів та рольових ігор на основі подій минулого. Також реалізуються кейс-методи на прикладах регіональної історії (зокрема історії Миколаївщини), які сприяють практичному застосуванню знань.

Дистанційна складова дисципліни забезпечується через освітню платформу Moodle, що містить лекційні матеріали, тести, завдання для самостійного й індивідуального опрацювання, а також дозволяє здійснювати онлайн-комунікацію. Платформа Zoom використовується для проведення консультацій, захисту завдань та онлайн-дискусій. У навчальному процесі застосовуються також електронні ресурси бібліотеки МНАУ та репозитарій наукових і навчальних матеріалів викладача.

Для опанування окремих тем студенти залучаються до неформальної освіти – участі у вебінарах, наукових семінарах, студентській конференції «Українознавчий вимір», а також в екскурсіях до історичних музеїв і культурних установ. Результати такої діяльності можуть бути зараховані до підсумкової оцінки за умови документального підтвердження.

Технології навчання, що застосовуються в курсі, спрямовані на розвиток критичного мислення, вміння аргументовано висловлюватися, працювати з різними джерелами, інтерпретувати історичні події в контексті культури, що є важливим для формування всебічно розвинутого ІТ-фахівця з гуманітарною орієнтацією.

Методи навчання. Навчання дисципліни «Історія та культура України» базується на поєднанні традиційних академічних підходів і сучасних методів, що забезпечують усвідомлене засвоєння матеріалу, розвиток історичної свідомості, аналітичного мислення та здатності до культурної інтерпретації подій.

Пояснювально-ілюстративний метод застосовується під час лекцій, де історичний матеріал подається за допомогою мультимедійних засобів (презентації, візуальні джерела, карти, відео), що сприяє наочному розумінню хронології подій, взаємозв'язків між політичними, соціальними та культурними процесами.

Інструктивно-репродуктивний метод реалізується на практичних заняттях через виконання завдань за зразком: аналіз витягів з джерел, заповнення таблиць, створення хронологічних стрічок, карт знань, тематичних планів. Цей метод допомагає закріпити базові знання та структурувати інформацію.

Проблемний метод передбачає постановку дискусійних питань, що стимулюють пошук відповідей та формування власної позиції. Наприклад: «Чи є козацтво феноменом європейського типу?», «Які чинники впливали на формування української ідентичності в ХІХ столітті?». Обговорення таких питань розвиває вміння критично мислити та аргументувати.

Частково-пошуковий метод реалізується через завдання, які вимагають самостійного збору, аналізу та синтезу інформації: пошук і коментування візуальних джерел, створення коротких історичних нарисів, порівняльних аналізів культурних явищ. Особливо ефективним цей метод є при вивченні регіональної історії та сучасного культурного процесу.

Дослідницький метод включає написання есе, рефератів, підготовку презентацій, участь у студентських конференціях, конкурсах, культурно-освітніх заходах. Він сприяє розвитку навичок академічного письма, публічної комунікації та інтерпретації складних історико-культурних процесів.

Таке поєднання методів сприяє глибшому розумінню минулого в контексті національної та світової культури, формує компетентності, важливі для сучасного фахівця: аналітичність, громадянську позицію, етичну чутливість, повагу до культурного різноманіття.

Мовна підготовка. Дисципліна викладається українською мовою. Водночас, з кожної теми виділено ключові слова, які здобувачі вищої освіти вивчають англійською мовою. Здобувачі мають можливість брати участь у вебінарах та наукових заходах англійською мовою.

Форми оцінювання. Компетентнісно орієнтовані форми (поточний контроль знань: опитування на заняттях, виконання практичних завдань, контрольна робота, самостійна робота здобувачів вищої освіти (у т.ч. опрацювання окремих питань тем, тестування в Moodle, підготовка презентацій, підготовка тез доповідей на конференції, підготовка наукових статей), підсумковий контроль знань – екзамен).

Академічна доброчесність у процесі вивчення дисципліни

Дотримання академічної доброчесності є обов'язковою умовою якісного та етичного здійснення освітнього процесу. Всі учасники навчання мають керуватися етичними принципами та нормами, закріпленими у законодавстві України, внутрішніх документах університету, а також у Кодексі академічної доброчесності МНАУ.

Освітня та наукова діяльність здійснюється з дотриманням положень:

- Закону України «Про освіту» (<https://surl.li/fycasd>);
- Закону України «Про вищу освіту» (<http://surl.li/egtaf>);
- методичних рекомендацій МОН України,
- Положення про організацію освітнього процесу у МНАУ (<https://is.gd/UgqJoG>);
- Положення про систему забезпечення якості освіти та освітньої діяльності МНАУ (<http://surl.li/anigr>);
- Положення про вдосконалення організації самостійної роботи студентів в МНАУ (<http://surl.li/apmpp>);
- Кодексу академічної доброчесності у МНАУ (<https://surl.lu/uewchc>);
- Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату у МНАУ (<https://surl.li/nflnfd>);
- Положення про групу сприяння академічній доброчесності (<https://surl.li/mujykw>);
- та інших положень МНАУ.

Усі академічні тексти (реферати, звіти, наукові роботи тощо) перевіряються на відповідність вимогам доброчесності за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.

Забороняється плагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, хабарництво, необґрунтоване авторство та інші форми порушення доброчесності.

Авторство та відповідальність

Автором (співавтором) академічного тексту вважається особа, яка зробила особистий інтелектуальний внесок у його створення. Усі інші учасники (консультанти, коректори тощо) мають бути належним чином вказані з описом свого внеску.

Усі цитати, запозичення, використані ідеї, методи або раніше оприлюднені результати мають бути коректно оформлені з посиланням на джерело. Власні попередні напрацювання також підлягають зазначенню.

Самостійність виконання завдань

Здобувачі освіти зобов'язані виконувати навчальні, кваліфікаційні, конкурсні та інші види завдань самостійно. Це означає:

- індивідуальні завдання мають виконуватись особисто;
- групові – визначеною групою без стороннього втручання;

- при наявності обмежень щодо джерел інформації – виключно в дозволених межах.

Особливості виконання завдань для здобувачів з особливими освітніми потребами враховуються згідно з індивідуальними програмами реабілітації або висновками інклюзивно-ресурсних центрів.

Етична поведінка в освітньому середовищі

Здобувачі вищої освіти повинні дотримуватись норм академічної етики, поважати права й гідність усіх учасників освітнього процесу, уникати конфліктів, упередженості чи дискримінації.

Оцінювання результатів навчання

Оцінювання знань здобувачів освіти має бути:

- об'єктивним – здійснюється на основі прозорих критеріїв;
- валідним – відповідає заявленим цілям та компетентностям;
- справедливим – проводиться неупереджено, без конфлікту інтересів.

Неформальна освіта в межах вивчення дисципліни

Неформальна освіта є важливим доповненням до формальних освітніх заходів, оскільки дає змогу оперативно здобувати актуальні знання й навички, що відповідають поточним запитам цифрової та професійної сфери.

У процесі вивчення дисципліни «Історія та культура України» здобувачам вищої освіти пропонується активно долучатися до заходів неформальної освіти, зокрема:

- участі у вебінарах, наукових конференціях, публічних лекціях з історії та культурології;
- виконання індивідуальних або групових міні-досліджень;
- проходження онлайн-курсів з історії України, української культури, історії мистецтва, громадянської освіти, що пропонуються національними та міжнародними платформами.

Найпоширенішими формами неформального навчання є очні заходи (екскурсії, виставки, круглі столи, майстер-класи, тренінги) та дистанційні формати (відеолекції, масові відкриті онлайн-курси, подкасти, інтерактивні ресурси). Отримати таку освіту можна за участі культурних установ (музеїв, бібліотек, центрів культурної спадщини), громадських організацій, освітніх платформ (Prometheus, Coursera, EdEra, Освіторія).

Здобувач має право самостійно обирати зміст і формат неформальної освітньої активності відповідно до власних інтересів та освітньої траєкторії. Результати такої діяльності можуть бути зараховані у межах дисципліни за наявності документального підтвердження (сертифіката, свідоцтва, листа-відгуку) і відповідності тематиці курсу. Перезарахування окремих тем або всього курсу здійснюється відповідно до внутрішніх нормативних документів МНАУ, зокрема, Положення про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти (<https://surl.lu/exnydg>).

Рекомендовані ресурси для самостійного навчання:

– «Новітня історія України: від початку Другої світової війни до сучасності» (Prometheus)

<https://prometheus.org.ua/prometheus-free/novitnia-istoriya-ukrayiny/>

– «Історія України в історіях» (EdEra)

<https://ed-era.com/projects/znohistory/>

– «Ukrainian Culture : Understanding the Country and Its People» (Udemy)

<https://www.udemy.com/course/ukrainian-culture-understanding-the-country-and-its-people/>

Інформальна освіта в контексті дисципліни

Інформальна освіта передбачає самоорганізоване здобуття знань, умінь і компетентностей у процесі повсякденної діяльності, пов'язаної з професійною, громадською або особистою сферою, включаючи сімейне та дозвіллове середовище. Цей тип навчання не має чітко структурованої форми, але відіграє важливу роль у формуванні ключових навичок здобувача вищої освіти.

У межах дисципліни «Історія та культура України» інформальна освіта може реалізовуватись через такі активності:

- самостійне виконання проєктів або індивідуальних творчих завдань;
- перегляд освітніх відеоуроків, участь в одноразових лекціях та медіа-консультаціях;
- обговорення професійної тематики з іншими здобувачами, викладачами, фахівцями галузі;
- читання спеціалізованих журналів, тематичних статей, перегляд освітніх програм на телебаченні або в мережі Інтернет;
- навіть випадкові бесіди з тематичним змістом, що сприяють формуванню нових поглядів або розуміння.

Інформальна освіта визнається складовою безперервного навчання і, за бажанням здобувача, результати такої діяльності можуть бути враховані при оцінюванні навчальних досягнень, за умови їх підтвердження і відповідності тематичному спрямуванню курсу.

Інклюзивна освіта. Набуття програмних результатів навчання в умовах інклюзивної освіти здійснюється відповідно до Положення про організацію інклюзивного навчання осіб з особливими освітніми потребами у МНАУ (<http://surl.li/arpv>). Освітній процес адаптується з урахуванням індивідуальних потреб здобувачів вищої освіти, зокрема рекомендацій індивідуальної програми реабілітації або висновків інклюзивно-ресурсного центру (за наявності).

Під час навчання застосовуються особистісно орієнтовані підходи, що передбачають використання спеціальних методів і темпів засвоєння матеріалу, гнучких форм комунікації та підтримки.

Інфраструктура університету відповідає базовим вимогам доступності: навчальні корпуси обладнано пандусами, кнопками виклику, а також передбачено підтримку відповідальними особами – деканами, заступниками деканів, кураторами академічних груп.

Форми здобуття освіти можуть бути адаптовані до потреб студентів з інвалідністю, включаючи дистанційне, змішане чи індивідуалізоване навчання з відповідним супроводом.

Якісні зміни до робочої програми.

У 2025 р. порівняно з 2024 р. оновлено список рекомендованих джерел.

3. Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета дисципліни: формування у здобувачів вищої освіти цілісного уявлення про історичний шлях українського народу, основні етапи становлення державності та культури України, розвиток національної ідентичності, а також виховання громадянської свідомості, поваги до культурної спадщини та здатності до критичного осмислення історико-культурних процесів у контексті сучасних суспільних викликів.

Завдання дисципліни:

- ознайомити здобувачів із ключовими подіями, персоналіями, явищами та процесами історії України від найдавніших часів до сьогодення;
- висвітлити основні етапи становлення та розвитку української державності та національної культури;
- розкрити роль української культури у формуванні національної ідентичності та європейського культурного простору;
- сформувати вміння аналізувати історичні джерела, інтерпретувати культурні явища та події в контексті епохи;
- розвивати навички критичного мислення, історичного аналізу, аргументованого висловлення власної позиції щодо історичних і культурних процесів;
- виховувати повагу до історичного минулого, культурної спадщини, традицій та духовних цінностей українського народу;
- поглибити знання про культурні здобутки України в контексті світової цивілізації;
- активізувати інтерес до гуманітарного знання через інтеграцію формальної й неформальної освіти;
- сприяти формуванню громадянської компетентності, соціальної відповідальності та патріотизму;
- підготувати здобувачів до усвідомленої участі в суспільному житті, з урахуванням історичного досвіду й культурних цінностей українського народу.

Предмет дисципліни: історичні події, соціальні та політичні трансформації, культурні досягнення, традиції, цінності та ментальні риси українського народу, що відображають динаміку розвитку України від найдавніших часів до сучасності.

Об'єкт вивчення: історичні процеси та культурні явища, пов'язані з формуванням українського народу, його державності, національної ідентичності та духовної спадщини в контексті світової історії та культури.

Компетентності:

Інтегральна компетентність:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі комп'ютерних наук або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів інформаційних технологій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 14. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Програмні результати навчання:

ПР 18. Поєднувати теорію і практику, а також приймати рішення та виробляти стратегію діяльності для вирішення завдань спеціальності з урахуванням загальнолюдських цінностей, суспільних, державних та професійних інтересів.

4. Передумови для вивчення дисципліни

Передумовами для вивчення дисципліни «Історія та культура України» є шкільний курс Історії України, який сформував основу логічного мислення, абстрагування, базових уявлень, що необхідні для подальшого вивчення історичних процесів та культурних явищ.

5. Місце дисципліни у структурі навчальних дисциплін

Дисципліна «Історія та культура України» належить до обов'язкових компонент загальної підготовки здобувачів вищої освіти зі спеціальності F3 Комп'ютерні науки і вивчається у першому семестрі. Вона є гуманітарною дисципліною загальноосвітнього циклу, що спрямована на формування історичної свідомості, громадянської відповідальності та розуміння культурної спадщини України в контексті сучасного суспільства.

6. Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Змістовий модуль		Теми		Обсяги годин			
№	назва	№	назва	ЛЗ	ПЗ	СР	Разом
1	Стародавня і Середньовічна історія України	1.1	Стародавня історія та культура України	6	2	5	13
		1.2	Розвиток та культура Київської держави 9 – перша половина 14 ст.	4	2	5	11
		1.3	Українські землі у складі Великого князівства Литовського: соціально-економічний, політичний та культурний розвиток	4	2	5	11
		1.4	Виникнення українського козацтва і Запорозької Січі. Культура українського козацтва	4	2	5	11
Всього за змістовий модуль 1				18	8	20	46
2	Нова історія України	2.1	Культурне та церковне життя в українських землях друга половина 17 ст. – початок 18 ст.	2	2	5	9
		2.2	Становище українських земель та розвиток української культури під владою Російської та Австро-Угорської імперії (друга половина 18 ст. – початок 20 ст.)	6	2	5	13
Всього за змістовий модуль 2				8	4	10	22
3	Новітня історія України	3.1	Повсякденне життя та розвиток культури України в першій половині 20 ст.	2	1	10	13
		3.2	Україна в 50-90-х роках 20 ст.-початок 21 ст. та особливості розвитку української культури	2	1	6	9
Всього за змістовий модуль 3				4	2	16	22
Всього годин по навчальній дисципліні				30	14	46	90

7. Зміст навчальної дисципліни

7.1. Загальний розподіл годин і кредитів

Види занять	Загальна кількість годин/кредитів	Аудиторна кількість годин
Лекції	30/1,00	30
Практичні заняття	14/0,47	14
Самостійна робота	46/1,53	-
Разом по курсу	90/3,0	44

7.2. Склад, обсяг і терміни виконання змістових модулів

Назва змістового модуля	Кількість годин	Термін виконання
Стародавня і середньовічна історія України	46	Відповідно до семестрового навчального плану та графіку навчального процесу
Нова історія України	22	
Новітня історія України	22	
Всього	90	x

7.3. Перелік та короткий зміст лекцій

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

СТАРОДАВНЯ І СЕРЕДНЬОВІЧНА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Тема 1.1. Стародавня історія та культура України

Поява людини на території сучасної України. Палеоліт і мезоліт. Неолітична революція. Енеоліт. Трипільська культура. Територія й населення. Етнічні процеси. Розклад первіснообщинного ладу. Кіммерійці. Скіфія. Праслов'яни скіфської доби. Мала Скіфія. Сармати. Античні міста-держави Північного Причорномор'я і Криму. Початок великого переселення народів.

Ключові слова: трипільська культура, скіфи, сармати, античні колонії, праслов'яни.

Key words: Trypillian culture, Scythians, Sarmatians, Greek colonies, early Slavs.

Тема 1.2. Розвиток та культура Київської держави 9 – перша половина 14 ст

Слов'янський етногенез. Праслов'яни. Венеди-зарубинці. Античерняхівці. Гуни. Велике розселення слов'ян. Розселення і побут східних слов'ян. Релігійні вірування. Племінні князівства. Утворення Київської Русі. "Руська правда". Історичне значення Київської Русі. Феодальна розробленість

Русі. Розпад Київської держави. Монголо-татарська навала. Галицька і Волинська земля до поч. XII ст.

Ключові слова: Київська Русь, християнство, культура, князі, літописання.

Key words: Kyivan Rus, Christianity, culture, princes, chronicle writing.

Тема 1.3. Українські землі у складі Великого князівства Литовського: соціально-економічний, політичний та культурний розвиток

Експансія Литви, Польщі й Угорщини. Литовсько-Руська держава. Територія. Галичина під владою Польщі. Зміни в соціально-політичному устрої Галичини. Річ Посполита. Люблінська унія. Захоплення українських земель Польщею. Відсіч турецько-татарській агресії.

Ключові слова: Велике князівство Литовське, Магдебурзьке право, православ'я, культура, автономія.

Key words: Grand Duchy of Lithuania, Magdeburg Law, Orthodoxy, culture, autonomy.

Тема 1.4. Виникнення українського козацтва і Запорозької Січі. Культура українського козацтва

Виникнення українського козацтва. Запорозька Січ. Реєстрове козацтво. Громадський устрій козацтва. Посилення козацтва наприкінці XVI – у першій половині XVII ст. Козацькі повстання. Петро Сагайдачний. Хотинська війна. Братства. Брестська церковна унія. Визвольна війна середини XVII ст. Богдан Хмельницький. Переяславський договір 1654 р. Березневі статті 1654 р. Війна з Польщею у 1654 – 1656 рр.

Ключові слова: козаки, Січ, гетьман, Визвольна війна, духовність.

Key words: Cossacks, Sich, hetman, Liberation War, spirituality.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 НОВА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Тема 2.1 Культурне та церковне життя в українських землях друга половина 17 ст. – початок 18 ст.

Руїна. Іван Виговський. Гадяцька угода. Юрій Хмельницький. Слободищенський трактат. Іван Брюховецький. Петро Дорошенко. Дем'ян Многогрішний. Іван Мазепа. Україна і Північна війна. Зруйнування Запорозької Січі у 1775 р. Заснування міста Миколаєва.

Ключові слова: руїна, царизм, автономія, еволюція, фундамент.

Key words: ruin, tsarism, autonomy, evolution, foundation.

Тема 2.2. Становище українських земель та розвиток української культури під владою Російської та Австро-Угорської імперії (друга половина 18 ст. – початок 20 ст.)

Українські землі у складі Російської імперії. Приєднання Північного Причорномор'я й Криму до Росії. Колонізація Південної України. Приєднання Правобережної України до Росії. “Руська трійця”. Кирило-Мефодіївське

товариство. Громадівський рух 60 – 80-х рр. Михайло Драгоманов. Молоді громади. Активізація здобувач вищої освіти ськогогромадівського руху в 90-х рр. “Братство тарасівців”. “Загальна українська організація”. Боротьба москвофілів і народовців. Виникнення і діяльність українських політичних партій.

Ключові слова: імперія, індустріалізація, рух, реформи, розвиток.

Key words: empire, industrialization, movement, reform, development.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3 НОВІТНЯ ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Тема 3.1. Повсякденне життя та розвиток культури України в першій половині 20 ст.

Столипінська реформа. Буржуазно-демократична революція 1905-1907 рр. Перша Світова війна. Українська національна революція. Діяльність трьох українських урядів. Проголошення радянської влади в Україні. Воєнний комунізм. НЕП. Сталінізація. Голодомор. Друга світова війна. Рух опору.

Ключові слова: реформа, революція, радянська влада, комунізм.

Key words: reform, revolution, Sovietpower, communism.

Тема 3.2. Україна в 50-90-х роках 20 ст.-початок 21 ст. та особливості розвитку української культури

Післявоєнна відбудова. Голод 1946 – 1947 рр. Повоєнні репресії. Західна Україна після війни. Боротьба УПА проти радянської тоталітарної системи. Операція “Вісла”. “Відлига”. Неосталінізм. “Перебудова”: причини та початок. Чорнобиль. Народний Рух. Створення політичних партій.

Ключові слова: реконструкція, ефекти, культура, розвиток, партія.

Key words: reconstruction, effects, culture, development, party.

7.4. Перелік та план практичних занять

Практичні завдання з дисципліни «Історія та культура України» виконуються здобувачами вищої освіти протягом семестру згідно з програмою курсу з метою закріплення теоретичних знань. Викладачем, який веде заняття, здійснюється поточний контроль виконання практичних завдань шляхом перевірки наявності виконаних завдань та індивідуальної співбесіди зі здобувачем вищої освіти за кожним завданням. Кожне завдання оцінюється окремо відповідно до встановлених критеріїв оцінки.

Виконання завдань практичних робіт має творчий характер. Попередньо здобувач вищої освіти повинен вивчити відповідні теми за рекомендованою літературою, список якої наведено у кінці робочої програми. З незрозумілих питань курсу здобувач вищої освіти може одержати консультацію викладача дисципліни у відповідні дні, за графіком, установленим кафедрою.

№	Назва змістового модуля/тема	Обсяг годин	Форма контролю
Змістовий модуль 1. Стародавня і середньовічна історія України			х
1	Стародавня історія та культура України	2	Опитування теоретичного матеріалу. Захист презентацій та повідомлень.
2	Розвиток та культура Київської держави 9 – перша половина 14 ст.	2	Опитування теоретичного матеріалу. Захист презентацій та повідомлень.
3	Українські землі у складі Великого князівства Литовського: соціально-економічний, політичний та культурний розвиток	2	Опитування теоретичного матеріалу. Контрольна робота.
4	Виникнення українського козацтва і Запорозької Січі. Культура українського козацтва		Опитування теоретичного матеріалу. Контрольна робота.
Змістовий модуль 2. Нова історія України			х
5	Культурне та церковне життя в українських землях друга половина 17 ст. – початок 18 ст.	2	Опитування теоретичного матеріалу. Захист презентацій та повідомлень.
6	Становище українських земель та розвиток української культури під владою Російської та Австро-Угорської імперії (друга половина 18 ст. – початок 20 ст.)	2	Опитування теоретичного матеріалу. Контрольна робота.
Змістовий модуль 3. Новітня історія України			х
7	Повсякденне життя та розвиток культури України в першій половині 20 ст.	1	Опитування теоретичного матеріалу. Захист презентацій та повідомлень.
8	Україна в 50-90-х роках 20 ст.-початок 21 ст. та особливості розвитку української культури	1	Опитування теоретичного матеріалу. Контрольна робота.
Разом по дисципліні		14	х

7.5. Перелік тем індивідуальних робіт

Індивідуальні завдання є важливою формою самостійної роботи, спрямованою на розвиток практичних навичок, логічного мислення та творчого підходу до розв'язання завдань. Завдання мають прикладний характер і виконуються з урахуванням рівня підготовки студентів першого курсу. Тематика індивідуальних завдань відповідає програмним результатам навчання та охоплює базові поняття дисципліни.

Приклади тем індивідуальних завдань:

1. Сперечання норманістів і антинорманістів.
2. Соціально-економічний та державний лад Київської Русі.
3. Етапи політичної історії.
4. Адміністративно-територіальний поділ українських земель у складі Російської імперії.
5. Західноукраїнські землі у складі Австрійської імперії.
6. Розвиток капіталістичних відносин в Україні.
7. Скасування кріпосного права.
8. Національне пробудження Східної України.
9. Етапи національного руху.
10. Становлення українознавства.
11. Художні течії і напрямки в українському мистецтві ХХ ст.
12. Художні течії і напрямки в українській літературі ХХ ст.
13. Особливості авангардного та реалістичного мистецтва.
14. Модернізм як художній метод у мистецтві.
15. Масова культура та її вплив на формування свідомості людини.
16. Витоки українського національного театру.
17. Боротьба між академічним традиціоналізмом та авангардом у театральному мистецтві ХХ ст.
18. Людина в первісній культурі.
19. Авангардні напрями в мистецтві ХХ ст.
20. Проблеми розвитку української національної культури у ХХ ст.
21. Історія музейної справи на Миколаївщині.

Критерії оцінювання індивідуальних завдань:

- самостійність виконання (до 4 балів);
- відповідність оформлення базовим стандартам (до 2 балів);
- аргументований захист (до 4 балів).

Рекомендовано надсилати виконані індивідуальні роботи через Moodle у вигляді файлів з коментарями та короткою пояснювальною запискою

Максимальна кількість балів за індивідуальне завдання становить 10 балів і враховується в загальному рейтингу з дисципліни. Завдання можуть бути адаптовані або сформульовані індивідуально за погодженням з викладачем. Виконання завдань проводиться з використанням програмного забезпечення, дозволених у межах дисципліни.

7.6. Теми, форма контролю та перевірки завдань, які винесені на самостійне обов'язкове опрацювання

Теми самостійного опрацювання

№	Назва змістового модуля/тема	Обсяг годин	Завдання
Змістовий модуль 1. Стародавня і середньовічна історія України		20	х
1	Стародавня історія та культура України	5	опитування, тестування перевірка індивідуального завдання
2	Розвиток та культура Київської держави 9 – перша половина 14 ст.	5	тестування, перевірка індивідуального завдання
3	Українські землі у складі Великого князівства Литовського: соціально-економічний, політичний та культурний розвиток	5	тестування, перевірка індивідуального завдання
4	Виникнення українського козацтва і Запорозької Січі. Культура українського козацтва	5	тестування, перевірка індивідуального завдання
Змістовий модуль 2. Нова історія України		10	х
5	Культурне та церковне життя в українських землях друга половина 17 ст. – початок 18 ст.	5	перевірка індивідуального завдання
6	Становище українських земель та розвиток української культури під владою Російської та Австро-Угорської імперії (друга половина 18 ст. – початок 20 ст.)	5	перевірка індивідуального завдання
Змістовий модуль 3. Новітня історія України		16	х
7	Повсякденне життя та розвиток культури України в першій половині 20 ст.	10	робота у Moodle
8	Україна в 50-90-х роках 20 ст.-початок 21 ст. та особливості розвитку української культури	6	робота у Moodle
Разом по дисципліні		46	х

Самостійна робота поглиблює та закріплює знання з тем, що вивчаються під час лекційних і практичних занять та є ключовим елементом опанування дисципліни «Історія та культура України», оскільки дозволяє здобувачам вищої освіти поглибити знання, розвивати мислення, а також формувати компетентності, необхідні для самостійної практичної діяльності.

У процесі самостійної роботи студенти опрацьовують теоретичний матеріал, виконують завдання, готуються до практичних занять, проходять тестування, виконують індивідуальні завдання та здійснюють самооцінювання знань. Матеріали для самостійної роботи розміщені в електронному курсі на платформі Moodle.

Основні форми самостійної роботи:

- опрацювання лекційного матеріалу;
- вивчення термінології та понять за рекомендованою літературою;

- перегляд навчальних відеоматеріалів, у тому числі англомовних (вебінари, туторіали, пояснювальні відео на YouTube, Coursera, Udemu тощо);
- виконання додаткових завдань, не охоплених у межах аудиторних занять;
- виконання тестів, самооцінювання в середовищі Moodle;
- підготовка до практичних занять та іспиту;
- виконання елементів індивідуального навчального проекту.

Результати самостійної роботи оформлюються у вигляді тестових результатів, коротких рефлексій або міні-презентацій залежно від формату завдань.

Форми контролю самостійної роботи включають:

- проходження онлайн-тестування у Moodle;
- захист результатів індивідуальних завдань;
- короткі співбесіди на заняттях або онлайн.

Оцінювання здійснюється з урахуванням рівня засвоєння матеріалу, самостійності виконання, якості оформлення та здатності студента аргументовано пояснити обране рішення. Методичні рекомендації до кожної теми містять уточнення щодо обов'язкового обсягу та змісту самостійної роботи.

7.7. Питання для поточного та підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти

Питання для поточного контролю знань

Змістовий модуль 1. Стародавня і Середньовічна історія України

1. Первісні спільноти. Археологічна культура.
2. Особливості культури дохристиянського періоду Київської держави.
3. Джерела вивчення культури України.
4. Культура первісного суспільства на території України.
5. Культура Київської держави.
6. Культура періоду феодальної роздробленості. Галицько-Волинське князівство.
7. Що означає поняття “неолітична революція”?
8. Проаналізуйте побут та вірування кіммерійців, скіфів і сарматів.
9. Охарактеризуйте досягнення скіфів у мистецтві.
10. Назвіть та охарактеризуйте причини проникнення греків у Північне Причорномор’я.
11. Ольвія.
12. Який існує зв’язок між природними умовами та розвитком людського суспільства?
13. Який існує зв’язок між природними умовами та розвитком людського суспільства?
14. Назвіть припустимі ареали розселення стародавніх слов’ян. Дайте загальну характеристику етапів формування східного слов’янства.
15. Проаналізуйте побут і воєнну тактику слов’ян.
16. Проаналізуйте вірування слов’ян.
17. Які чинники зумовили соціальне розшарування серед слов’ян?
18. Що ви знаєте про виникнення Києва?
19. Наслідки татаро-монгольської навали для Київської держави.
20. Геополітичні плани московського князя Івана III.
21. Чому Велике князівство Литовське (ВКЛ) називають “Литовською Руссю”?
22. Чому ВКЛ вдалося приєднати до свого складу українські землі?
23. Яке значення мало входження українських земель до складу ВКЛ для українців і литовців?
24. Чому литовсько-українська шляхта активно виступала за укладання Люблінської унії?
25. Яке значення мала Люблінська унія для Литви і України?
26. Чому Запорозьку Січ деякі історики характеризують як «козацьку демократичну християнську республіку»?
27. Висловіть своє судження щодо вислову М. Аркаса «Січ Запорозька – це був український лицарський орден, що не мав собі рівних в Європі і до наших днів».
28. Які причини козацько-селянських повстань наприкінці XVI ст.?

29. Яке значення для долі України мало гетьманування П. Сагайдачного?
30. Яке значення мали козацькі походи проти турок і татар?
31. Які наслідки мали козацько-селянські повстання 20 – 30-х років XVII ст.?
32. Що ви знаєте про звичаї, побут, символіку, військову майстерність козаків?
33. Яку роль відігравала православна віра в житті й діяльності козаків?

Змістовий модуль 2. Нова історія України

34. Які обставини спонукали П. Дорошенка до укладення військово-політичного союзу з Туреччиною? Чи мав перспективи такий союз?
35. Які факти біографії І. Мазепи свідчать, що його прихід на гетьманство є цілком закономірним?
36. Внесок І. Мазепи у розвиток української культури?
37. Які положення Конституції П. Орлика свідчать про її демократичний характер?
38. Чому царизмові вдалося без сильного спротиву ліквідувати автономний устрій України?
39. Чи мали перспективи перемоги селянсько-козацьких повстань? Чому? Відповідь обґрунтуйте.
40. Що спричинило гайдамацький і опришківський рухи в Україні?
41. Розвиток української культури у козацьку добу?
42. Охарактеризуйте роль братств у національному відродженні України та їх вплив на розвиток української культури та освіти.
43. Порівняйте та охарактеризуйте програмні цілі масонських лож і декабристів.
44. У чому виявилось національне відродження в Україні у I пол. XIX ст.?
45. Якими були причини піднесення національно-визвольного руху в Україні?
46. Чому царська цензура заборонила вживати в друку назву “Україна” та змінила її на назву “Малоросія”?
47. Яке значення для українства Західної України мав вихід альманаху “Русалка Дністрова”?
48. Чому саме духовенство відіграло провідну роль в українському національному русі на Західній Україні?
49. Які результати мали революційні події 1848 – 1849 рр. для національного відродження в Західній Україні?
50. Чому на західноукраїнських землях, на відміну від Наддніпрянської України, визвольний рух набув політичного характеру?
51. Чи могла Україна повернути втрачені права, відновити та зберегти автономію?
52. Де на Вашу думку було сильніше гноблення, в Австрійській чи Російській частинах України? Чому?
53. Чому Російська імперія розпочала перебудову свого господарського комплексу в 60 рр. 19 ст.? Яка подія штовхнула її до реформ?

54. Розвиток культури України в др. п. ХУІІ-ХУІІІ ст.
55. Польсько-литовська доба в культурі України.
56. Піднесення української культури в др. п. ХУІ- п. п. ХУІІ ст.
57. Становлення національної культури (1780-1830 рр.).

Змістовий модуль 3. Новітня історія України

58. Якими були основні положення ІІІ Універсалу? У чому полягає його історичне значення?
59. Основні положення та історичне значення ІV Універсалу.
60. Порівняйте політичну діяльність УЦР та Гетьманату. Визначте спільне і відмінне.
61. Охарактеризуйте розвиток української державності за Директорії.
62. Проаналізуйте характер основних воєнних дій на території України в 1919 – 1920 рр.
63. Які особливості мав національно-визвольний рух на західноукраїнських землях?
64. Порівняйте мету і суть політики “воєнного комунізму” та непу.
65. Чим відрізнялися і що було спільне у методах і завданнях політики “воєнного комунізму” та “індустріалізації”.
66. Якими були основні наслідки колективізації в Україні, як вони вплинули на розвиток української культури в цей період?
67. «Розстріляне відродження»: суть та наслідки.
68. Якими методами користувалися німці для встановлення “нового порядку”?
69. Охарактеризуйте процес визволення України від німецьких військ.
70. Якими були особливості відбудови промисловості республіки у перше післявоєнне десятиліття?
71. Охарактеризуйте політичний процес утворення СРСР.
72. Порівняйте мету і суть політики “воєнного комунізму” та непу.
73. Чим відрізнялися і що було спільне у методах і завданнях політики “воєнного комунізму” та “індустріалізації”.
74. Якими були основні наслідки колективізації в Україні?
75. Порівняйте аграрну політику більшовиків за “воєнного комунізму”, непу, колективізації за схемою: методи, зміст, результати.
76. Які основні здобутки української культури та її трагічні сторінки у 20 – 30-ті роки ХХ ст.?
77. Якими були визначальні риси тоталітарного режиму? Доведіть їх притаманність політичному режиму, що існував в УРСР в 1930-х роках?
78. Якими були причини невдач радянських військ на першому етапі Великої Вітчизняної війни?
79. “Розстріляне Відродження”
80. Культурне життя України в 1980-1991рр.
81. Українська культура в часи Великої Вітчизняної війни.
82. Суперечності розвитку української культури 1960-1980рр.
83. Культурний розвиток української діаспори.

84. Перспективи відродження української культури.
85. Культурно-ідеологічні процеси у повоєнний період.
86. Розвиток культури у 60-90 роки ХХ ст.
87. Національне культуротворення (кінець ХХ ст.).
88. Становище української культури на поч. 21 ст.
89. Політичний розвиток України поч. 21 ст.
90. Соціально-економічне становище України на поч. 21 ст.
91. Міжнародне становище України на поч. 21 ст.
92. Україна та ЄС.

Перелік питань для підсумкового контролю знань

1. Первісні спільноти. Трипільська культура.
2. Кочові племена на території України.
3. Античні міста-держави Північного Причорномор'я.
4. Походження та витоки слов'янських народів.
5. Дохристиянські вірування східних слов'ян.
6. Заснування Києва та перші київські князі.
7. Норманська та антинорманська теорія виникнення Київської держави.
8. Періодизація Київської держави.
9. Соціально-економічний розвиток Київської держави.
10. Етапи політичної історії Київської держави.
11. Культура Київської держави та її особливості.
12. Запровадження християнства як державної релігії. Хрещення Києва.
13. Причини розпаду Київської держави.
14. Галицьке і Волинське князівство (до к. ХІІ ст.)
15. Галицько-Волинська держава. Діяльність князів Романа та Данила.
16. Розвиток культури Галицько-Волинського князівства.
17. Монголо-татарська навала.
18. Порівняти культуру Київської держави та Галицько-Волинського князівства.
19. Литовсько-Руська держава її політичний та соціально-економічний розвиток.
20. Спроби збереження української державності в складі Великого князівства Литовського.
21. Поділ українських земель між сусідніми державами у ХІV ст.
22. Пам'ятки середньовічної культури ХІV – ХV ст.
23. Становище української культури в ХV – ХVІ ст.
24. Кримське ханство та його відносини з Україною.
25. Виникнення та початкова історія українського козацтва.
26. Заснування Запорозької Січі. Д. Вишневецький (Байда).
27. Військово-адміністративний устрій Запорозької Січі.
28. Військові походи, звичаї, побут, воєнне мистецтво запорозьких козаків.
29. Люблінська унія 1569 р. та її соціально-політичні та економічні наслідки.

30. Брестська церковна унія та її наслідки.
31. Причини і характер Визвольної війни українського народу середини XVII ст. Б. Хмельницький.
32. Утворення Української гетьманської держави в ході Визвольної війни сер. XVII ст.
33. Роль і значення Переяславської ради та Березневих статей 1654 р.
34. Боротьба старшинських угруповань за владу після смерті Б. Хмельницького. І. Виговський.
35. Гетьмани Ю. Хмельницький, І. Брюховецький, Д. Многогрішний.
36. Гетьман П. Дорошенко. Наростання Руїни. І. Самойлович.
37. Гетьманство Івана Мазепи та внесок у розвиток української культури.
38. Політична діяльність та Конституція П. Орлика 1710 р.
39. Ліквідація царизмом Запорозької Січі та Гетьманату.
40. Коліївщина 1768 р. Максим Залізняк та Іван Гонта.
41. Приєднання Північного Причорномор'я та Криму до Росії. Колонізація Південної України.
42. Соціально-економічний та культурний розвиток українських земель у XVIII ст.
43. Поділи Польщі і приєднання Правобережної України до Росії.
44. Україна у складі Російської та Австрійської імперій (кінець XVIII ст.).
45. Декабристський рух в Україні. Південне товариство.
46. Суспільно-політичний рух в західноукраїнських землях в першій половині XIX ст. Гурток "Руська трійця" та їх внесок у розвиток української культури.
47. Вплив революції 1848 – 1849 рр. на суспільно-політичне життя українських земель.
48. Відродження української національної свідомості та культури в першій половині XIX ст. Кирило-Мефодіївське товариство.
49. Проведення реформи 1861 р., її особливості та наслідки для України.
50. Особливості розвитку української культури наприкінці XVIII- у першій половині XIX ст.
51. Народницький рух у 60 – 80-ті роки XIX ст.
52. Посилення національного руху в західноукраїнських землях в II пол. XIX ст.
53. Активізація національно-визвольного руху в Україні на початку XX ст.
54. Революція 1905 – 1907 рр. на Україні.
55. Україна в роки Першої світової війни та становище української культури.
56. Утворення та діяльність Української Центральної Ради.
57. Універсали Центральної Ради – визначальні віхи її діяльності.
58. Гетьманський уряд П. Скоропадського, його внутрішня, зовнішня політика та розвиток української культури.
59. Утворення та діяльність ЗУНР.
60. Уряд Директорії та його діяльність. Акт злуки УНР і ЗУНР 22 січня 1919 р.

61. Причини поразки української національної революції 1917 – 1920 років.
62. Окупація України більшовицькою Росією та встановлення радянської влади.
63. Політика „воєнного комунізму” та її вплив на розвиток української культури.
64. Впровадження нової економічної політики в Україні та причини її ліквідації.
65. Україна та утворення Союзу РСР.
66. Проведення індустріалізації в Радянській Україні. Будови перших п’ятирічок.
67. Досягнення і складнощі політики українізації.
68. Сталінська колективізація на Україні та її наслідки. Голодомор 1932-1933 рр.
69. Встановлення сталінського тоталітарного режиму, політичні репресії в Україні та вплив на українську культуру.
70. Соціально-економічне становище українських земель у складі Польщі у 20 – 30-х рр. ХХ ст.
71. Національно-визвольний рух в Західній Україні у 20 – 30-х рр. ХХ ст.
72. Західноукраїнські землі в складі Румунії та Чехословаччини в 20 – 30-х роках ХХ ст.
73. Похід Червоної Армії на Західну Україну в 1939 р. Радянізація західноукраїнських земель.
74. Україна напередодні Другої світової війни. Розвиток української культури в період війни.
75. Окупація України німецько-фашистськими військами та встановлення окупаційного режиму.
76. Розгортання партизанського руху та підпільної боротьби на території України в роки фашистської окупації.
77. Звільнення України від окупації.
78. Особливості соціально-економічної і політичної ситуації на західноукраїнських землях у 1944 – 1950 рр.
79. Наслідки Другої світової війни для України.
80. Діяльність ОУН – УПА та її збройний опір радянській владі у воєнні і повоєнні роки.
81. Україна в період повоєнної відбудови (1946 – 1953 рр.)
82. Україна в період “ хрущовської відлиги”.
83. Опозиційний рух в Україні у 60 – 80-х рр. ХХ ст.
84. Криза радянського ладу в Україні (60 – 80-х рр.)
85. Політика „перебудови” в Україні.
86. Проголошення незалежності України. Державотворчі процеси.
87. Соціально-економічне становище незалежної України.
88. Розвиток української культури в період незалежності.
89. Зовнішня та внутрішня політика незалежної України.
90. Політичні партії у незалежній Україні.

8. Форма підсумкового контролю, критерії оцінювання результатів навчання та рейтингова оцінка знань здобувачів вищої освіти з дисципліни

Оцінювання знань і компетентностей здобувачів вищої освіти з дисципліни «Історія та культура України» здійснюється на основі компетентнісного підходу та включає поточний, проміжний і підсумковий контроль.

1. Поточне оцінювання

Поточне оцінювання здійснюється протягом семестру під час лекційних, практичних та самостійних занять за наступними критеріями:

- рівень розуміння теоретичного матеріалу;
- здатність застосовувати знання для виконання завдань;
- активність і систематичність участі у навчальному процесі (відповіді, обговорення, ініціатива);
- якість виконання практичних робіт;
- виконання тематичних тестів у середовищі Moodle;
- підготовка міні-доповідей, презентацій, словників термінів.

2. Проміжний контроль (атестація)

Проміжний контроль знань проводиться у формі обов'язкових контрольних заходів (тестування, контрольна робота, практичне завдання), що передбачені навчальною програмою. Він узагальнює результати засвоєння змістових модулів і слугує підставою для допуску до підсумкового контролю.

3. Підсумкове оцінювання (екзамен)

Підсумковий контроль здійснюється у формі письмового екзамену, що включає три теоретичних питання.

До складання екзамену допускаються здобувачі, які:

- набрали не менше 36 балів за поточну роботу;
- виконали всі обов'язкові завдання;
- пройшли контроль самостійної роботи.

4. Оцінювання індивідуальних завдань

Бали за індивідуальні завдання нараховуються лише після їх захисту та додаються до загальної кількості балів. Оцінюється:

- змістовність, новизна та складність роботи;
- самостійність виконання;
- якість оформлення та презентації результатів.

5. Оцінювання самостійної роботи

Самостійна робота оцінюється за результатами:

- тематичних тестів у Moodle;
- письмових звітів чи контрольних питань;
- захисту результатів у форматі усної співбесіди або короткої презентації.

6. Оцінювання творчої активності здобувача вищої освіти

Творча активність здобувача вищої освіти у межах дисципліни «Історія та культура України» є важливою складовою навчального процесу та заохочується додатковими балами.

Оцінювання здійснюється кафедрою економічної кібернетики, комп'ютерних наук та інформаційних технологій на основі підтвердженої участі студента у таких видах діяльності:

– участь у науково-дослідній роботі кафедри – до 10 балів (написання тез, статей тощо);

– виступи в наукових гуртках, конференціях, хакатонах, тематичних семінарах – до 10 балів (захист проєкту, доповідь, участь у публічному обговоренні).

Нарахування балів відбувається за підсумками розгляду поданих здобувачем підтверджуючих документів (програма заходу, сертифікат, фотозвіт, тези доповіді тощо). Максимальна кількість балів, яку можна отримати за творчий внесок у межах вивчення дисципліни, складає до 10 балів і зараховується до загального рейтингу.

Критерії оцінювання включають коректність висновків, глибину опрацювання теми, обсяг виконаних завдань та рівень самостійності.

Рівень оволодіння навчальним матеріалом фіксується згідно з рейтинговою системою оцінювання, прийнятою в університеті. Докладна схема оцінювання наведена у відповідному розділі програми.

Схема поточного і підсумкового контролю знань

№ модулю	К-сть годин		Форма контролю	Кількість заходів	Оцінка		Сума	
	ЛК	ПЗ			min	max	min	max
1	18	16	Аудиторна робота:					
			-контрольна робота;	1	1	2	1	2
			-усне опитування	5	1	2	5	10
			Самостійна робота:					
			<i>Обов'язкова</i>					
			-доповідь на гуртку;	1	1	1	1	3
			-тестування в Moodle	4	2	2	8	8
<i>Індивідуальна</i>								
-тези;	1	0	2	0	2			
-наукова стаття	1	1	3	1	3			
Разом за I Модуль						16	28	
2	8	6	Аудиторна робота:					
			-контрольна робота;	1	1	2	1	2
			-усне опитування	2	1	2	2	4
			Самостійна робота:					
			<i>Обов'язкова</i>					
			-доповідь на конференції;	1	0	2	0	4
			-тестування в Moodle	2	2	2	4	4
<i>Індивідуальна</i>								
-тези	1	2	2	2	2			
Разом за II Модуль						9	16	
3	4	8	Аудиторна робота:					
			-контрольна робота;	1	1	2	1	2
			-усне опитування	2	1	2	2	4
			Самостійна робота:					
			<i>Обов'язкова</i>					
			-доповідь на конференції;	1	0	2	2	4
			-захист повідомлень	2	2	2	4	4
<i>Індивідуальна</i>								
-тестування в Moodle	1	2	2	2	2			
Разом за III Модуль						11	16	
Разом							36	60
Екзамен							24	40
Всього по навчальній дисципліні							60	100

**Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти,
та шкала оцінювання – екзамен**

Сума балів за всі види освітньої діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 - 100	A	5 (відмінно)
82 - 89	B	4 (добре)
75 - 81	C	4(добре)
64 - 74	D	3 (задовільно)
60 - 63	E	3 (задовільно)
35 - 59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання 2 (незадовільно)
0 - 34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни 2 (незадовільно)

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Навчальний процес з дисципліни «Історія та культура України» реалізується з використанням сучасних інформаційних технологій, які забезпечують виконання практичних і самостійних завдань, проведення лекцій, тестування та онлайн-комунікацію.

Технічне забезпечення:

- комп'ютерні класи кафедри, обладнані сучасними персональними комп'ютерами з доступом до локальної мережі та інтернету;
- мультимедійне обладнання (проектори, телевізори, інтерактивні дошки) для проведення лекційних занять;
- доступ до друкованих і електронних матеріалів у бібліотеці МНАУ;
- навчально-дослідна лабораторія комп'ютерних наук кафедри економічної кібернетики, комп'ютерних наук та інформаційних технологій.

Програмне забезпечення та онлайн-інструменти:

- операційна система: Linux Ubuntu;
- офісні засоби: Libre Office;
- браузер: Google Chrome для роботи з онлайн-ресурсами;
- онлайн-платформи для навчання: Moodle, Zoom, Google Meet, Jitsi-meet;

Для поточного та підсумкового контролю знань активно використовуються інструменти дистанційного навчання, зокрема система Moodle, яка містить навчальні модулі, тести, завдання, матеріали для самостійної роботи та звітності.

Кабінет українознавства № 320 (61,28 м²)

Головний навчальний корпус, вул. Георгія Гонгадзе, 9.

Рік введення в експлуатацію – 1986, рік останнього ремонту – 2019.

Спеціальне технічне обладнання:

Мультимедійне обладнання:

- ноутбук Lenovo V570c – 1 шт. (Рік введення в експлуатацію - 2019, рік останнього ремонту -)

-телевизор 2E 50A07KW – 1 шт. (Рік введення в експлуатацію – 2024, рік останнього ремонту –)

Прикладне програмне забезпечення:

Корпоративне ліцензування «Volume Licensing», Parent program: OPEN 93947897ZZE1608, Software Assurance (SA) №63986644, 63986649, 63986652:

MS Excel; MS Word; Google Chrome; Mozilla Firefox

Доступ до мережі Internet.

Онлайн-сервіс відеозв'язку (на власних серверах) на базі Jitsi Meet.

Інформаційне забезпечення:

Навчальні фільми.

Презентації у режимі PowerPoint.

Устаткування:

Учнівські столи та лавки – на 48 робочих місць.

Стілець для викладача – 1 шт.

Стіл для викладача – 1 шт.

Кафедра – 1 шт.

Дошка маркерна біла – 1 шт.

10. Перелік рекомендованих літературних джерел

10.1. Базова література

1. Алексєєв Ю.М. Історія України (англ. мовою). History of Ukraine. Навч. посібник. Рек. МОН України. 2021. 224 с.
2. Гула Р. В., Передерій І. Г., Дерев'яно Л. І. Історія української культури у схемах, таблицях та ілюстраціях: навч.-метод. посіб. Реком. ВР. 2021. 180 с.
3. Пиріг Р.Я., Тельвак В.В. Михайло Грушевський: життєпис на тлі доби. Олді+. 2021. 572 с.
4. Світлична В.В. Історія України. Навч. пос. 8-ме видання, виправл. і доповнене (Рек. МОН України) (періодизація по 2019 р.). 2019. 408 с.
5. Синявська О. О. Історія освіти і науки в Україні. Частина І. Традиції освіти та накопичення наукових знань у домодерний період. Олді+. 2022. 160 с.
6. Турченко Ф.Г., Каганов Ю.О., Турченко Г.Ф. Історія України (1914–1945 рр.). Олді+. 2021. 368 с.

10.2. Допоміжна література

7. Бажан О. В. Діяльність Центрального державного архіву громадських об'єднань України з популяризації документів Національного архівного фонду стосовно Голодомору 1932-1933 років. Винищення голодом. Пам'ять нації: збірник наукових статей та доповідей учасників круглого столу до 85-х роковин Голодомору 1932-1933 років в Україні. Київська обласна державна адміністрація. Державний архів Київської області. Архівний простір. Праці Державного архіву Київської області. Випуск II. Київ : Логос. 2020. С. 36-44.
8. Бажан О. В. Круглий стіл “Крим – це Україна. Документальні свідчення в архівах України”. Архіви України. 2019. № 1. С. 203-209.
9. Вербовий О. В., Власенко С. І. Національний склад Сумського партизанського з'єднання – 1-ї Української партизанської дивізії ім. двічі Героя Радянського Союзу С. А. Ковпака. Гілея : Науковий вісник. Випуск 148 (№ 9). Ч. 1. Історичні науки. Київ, 2019. С. 10-16.
10. Вербовий О. В., Власенко С. І. Фонд 1-ї Української партизанської дивізії ім. двічі Героя Радянського Союзу С. А. Ковпака (Сумське партизанське з'єднання) як комплекс джерел з історії партизанського руху опору в роки Другої світової війни. Архіви України. 2019. № 2. С. 128-135.
11. Власенко С. І. Діяльність Комісії з історії Вітчизняної війни при Академії наук УРСР щодо формування партизанських фондів (1946-1950 рр.). Архіви України. 2019. № 1. С. 102-119.
12. Власенко С. І. Крим у документах Центрального державного архіву громадських об'єднань України. Крим – це Україна. Документальні свідчення в архівах України: Збірник статей і матеріалів круглого столу. м. Київ, 15 лютого 2019 р. Київ, 2019. С. 32-67.
13. Власенко С. І. Участь радянських партизанських формувань у Київській наступальній операції 1943 року та пам'ятні місця подій у сучасному науковому дискурсі. Історико-культурний туризм : український та світовий досвід. Збірник матеріалів Міжнародної наукової конференції (Київ, 5 квітня

2019 р.). Київ, 2019. С. 221-230.

14. Побережець Г. С. Методичні рекомендації для семінарських занять здобувачів вищої освіти з історії України ступеня "бакалавр" всіх спеціальностей МНАУ денної форми навчання. Миколаїв, 2020. 62с.

15. Побережець Г.С. Історія та культура України: методичні рекомендації для практичних занять для здобувачів першого (бакалаврського) рівня денної форми навчання спеціальності 241 «Готельно-ресторанна справа». Миколаїв : МНАУ, 2023. 22 с.

16. Побережець Г.С. Діяльність В. Чорновола у дисидентському русі. Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю «Тоталітаризм як система знищення національної пам'яті». Львів. 11-12 червня 2020 р. С. 352-355.

17. Побережець Г.С. Зародження багатопартійної системи в Україні. Актуальні проблеми сучасної науки та шляхи їх вирішення: матеріали Всеукраїнської міждисциплінарної науково-практичної конференції. Одеса : Екологія, 2020. 56 с. С. 42-45.

18. Побережець Г.С. Державотворча діяльність Народного руху України. Сучасні виклики і актуальні проблеми науки, освіти та виробництва: міжгалузеві диспути [зб. наук. пр.]: матеріали XII міжнародної науково практичної інтернет-конференції (м. Київ, 29 січня 2021 р.). Київ, 2021. 457 с. С. 124-132.

19. Побережець Г.С. Творчість В.М. Чорновола на зламі подій 50-х-60-х рр. ХХ ст. Українознавчий вимір у сучасній науці: гуманітарний аспект: матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції, 29 квітня 2022 р., м. Миколаїв. – Миколаїв : МНАУ, 2022. – 161 с.С.23-25.

10.3. Інформаційні ресурси

1. Електронний курс на платформі Moodle МНАУ. Навчальні матеріали з дисципліни, тестування, індивідуальні завдання, лабораторні роботи.

<https://moodle.mnau.edu.ua/course/view.php?id=4380>

2. Електронні енциклопедії та бази знань

– Енциклопедія історії України – <http://resource.history.org.ua>

– Інститут історії України НАН України – <http://www.history.org.ua>

– Український інститут національної пам'яті – <https://uinp.gov.ua>

3. Цифрові колекції та музеї

– Цифровий архів української фотографії – <https://photo-lviv.in.ua>

– Музей Голодомору (віртуальні тури) – <https://holodomormuseum.org.ua>

– Електронні фонди Національного музею історії України – <http://nmiu.com.ua>

4. Інструменти для роботи з історичним матеріалом

– Google Arts & Culture (розділ Україна)

– TimelineJS, StoryMapJS – створення інтерактивних хронологій та мап історичних подій

– Miro, Canva, Piktochart – створення інфографіки, майндмепів, презентацій на теми курсу

10.4. Законодавчо-нормативні акти

1. Акт проголошення незалежності України. Прийнятий Верховною Радою України 24 серпня 1991 року. Голос України. 1991. №165.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1427-12#Text>
2. Декларація про державний суверенітет України. Прийнята Верховною Радою Української РСР 16 липня 1990 р. Київ, 1990.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12#Text>
3. Конституція України. Київ, 1996.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (зі змінами 23.06.2023).

Доступ до матеріалів навчання:

<https://moodle.mnau.edu.ua/course/view.php?id=3139>

Розробник програми:
доцент

Ганна ПОБЕРЕЖЕЦЬ

Завідувач кафедри:
доцент

Ганна ПОБЕРЕЖЕЦЬ